

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 17 (332)

Fredagen den 27 april 1894.

7:de årg.

Prenumerationspris pr år:
Idun ensam kr. 5:—
Iduns Modetidning jämte ko-
lorerade planscher..... > 4: 50
Iduns Modet. utan kol. pl. ... > 3:—

Byrå:
Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr.
Allm. telef. 6147.
Prenumeration sker å alla post-
anstalter i riket.

Redaktör och utgivare:
FRITHIOF HELLBERG.
Träffas säkrast kl. 2—3.
Redaktionssekr.: J. Nordling.

Utgifningstid:
hvarje helgfri fredag.
Lösnummerspris 15 öre
(lösn:r endast för kompletteringar)

Annonspris:
35 öre pr nonpareillerad.
För »Platssökande» o. »Lediga platser»
25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.

Tolda Alström,
född Hammarström.

För att uppsöka den kvinna, hvars bild i dag pryder Idun, måste jag bjuda Eder på en färd öfver Sotens illa beryktade vägar; men denna tid på året kommer naturligtvis icke en sådan i fråga. Vi skulle nu, utom resans obehag, ha den förgärligheten att ej finna fru Alström på sitt arbetsfält i samhällets tjänst, ty detta är endast ett sommararbete.

Vi välja därför för vårt besök en lugn, vacker junidag. Det första, som vid inloppet till Grebbestad fäster vår uppmärksamhet, är Stobergets höga, nästan lodräta granitvägg. Den är dock icke alldeles kal; ur en bergskrefva växa några buskar, som tjusa våra ögon med sin saftiga, gröna färg. Längre åt vänster på bergets ena sida har hela fiskläget klängt sig fast. Strax ofvanför detta ligger en vacker, nybyggd kyrka och omedelbart nedanför den finna vi folkhögskolan.

Hvilken betydelse för detta län folkhögskolan har, anar blott den, som på närmare håll blifvit förtrogen med landskapets natur och folklif, och han uppfattar ock de svårigheter hon har att bekämpa.

Bohusläningens håg ligger åt haf och äfventyr, och få äro väl de bland männen, som hela sitt lif vistats på landbacken. I den första ungdomen är kärleken till hafvet så stark, att folkskola och nattvardsläsning knappt hunnit slutas, förrän ynglingen plöjer vågorna, och sedan, om han ej väljer sjömansyrket, utan kommer tillbaka som jordbrukare eller fiskare, är lärotiden förbi: båten skötes och jorden odlas som far och farfar gjort före honom.

Kvinnorna stanna i allmänhet hemma, såvida de ej resa öfver till Amerika eller taga tjänst i närmaste stad, och de, som dröja kvar på torfvan eller skäret, lefva samma lif släkte efter släkte, sköta sina sysslor som mor och mormor före dem, göra samma misstag och lida samma nöd.

Hur det under sådana förhållanden skall se ut i hemmen, är lätt att tänka sig. Af gammaldags husgeråd och kläder finnes föga kvar. Männen ha stått alltför mycket i beröring med andra orter för att ej ha infört nya seder och nya moder, men luft och ljus, detta för människan outhärligt.

Tag väl vara på minuterna; timmarne taga vara på sig själfva.
Lord Chesterfield.

gaste i både lekamligt och andligt afseende, stängas ofta ute i fiskarens koja såväl som i bondens stuga.

Det är därför en lycka för Göteborgs och Bohusläns folkhögskola att ha till föreståndare och föreståndarinna personer med så vaket sinne för folkets tarf som herr och fru Alström.

Tolda Fredrika Hammarström föddes i Borås den 20 augusti 1858. Föräldrarna äro magistratssekreteraren därstädes, vice häradschefdingen F. W. Hammarström och hans maka Maria Friman. Sin skolundervisning mottog Tolda dels af enskild lärarinna, dels i Borås' dåvarande flickskolor samt slutligen åren 1874 och 1875 i Nisbethska skolan i Upsala. Efter afslutade studier delade hon sin dag mellan husliga bestyr och undervisning. Hennes kallelse till och lust för lärarinnans verksamhet var så utpräglad, att hon strax efter återkomsten till sitt hem öppnade en liten privatskola, föregångare till Borås' högre elementarläroverk för flickor.

Det var ej inom den högre flickskolan Tolda Hammarström skulle få använda sitt rika pund. Gift den 12 oktober 1886 med den då utnämnde folkhögskoleföreståndaren i Grebbestad, herr Alfred Alström, flyttade hon omedelbart efter bröllopet till det nya hemmet på fiskläget.

Följande sommar började fru Alström sitt arbete som föreståndarinna vid den kvinnliga folkhögskolan. Hennes förberedelse till detta arbete, så olik det föregående, hade hon fått under en kort vistelse vid Tärna folkhögskola och vidare utbildning har hon skaffat sig genom studier, resor och deltagande i folkhögskolemötena i Lunnevad, Hvilan och Upsala.

Fru Alströms undervisningsämnen äro handarbete, hushålls- och hälsolära.

Vi komma en eftermiddag upp till skolan. På trappan sitter en grupp flitiga flickor sysslande med linnesöm, i nästa rum en annan med halmflätning och i stora salen hålla några på med prydnadsarbeten. Rummet bredvid är upplåtet till klädsöm och mönsterritning under en särskild lärarinna, men det öfriga öfvervakar fru Alström, och hon gör det så vänligt, så utan allt skoltväng, att man ej får det ringaste intryck af lärarinna och skola, endast af en äldre vän, som gifver de unga goda råd. Fliten är, som på alla kvinnliga folkhögskolor, utomordentlig, och vid afslutningen skall man förvånas öfver den mängd vackra och smakfulla handarbeten, som på de få veckorna blifvit utförda.

Handarbetets betydelse för hemmet är oomtvistad, och många, kanske de flesta flickor vistas de tolf veckorna vid folkhögskolan för att där lära sig sy och väfva. Detta är för dem till att börja med hufvudsak, allt det andra bisak, men då de kommit ut i lifvet, förändras ofta uppfattningen, handarbetet träder i bakgrunden för det myckna andra de fått lära, särskildt för hvad de i föreståndarinnans öfriga ämnen inhämtat.

Se henne i morgonstunden därinne i stora skolsalen, omgifven af sina flickor! Solen lyser in på den lilla kvinnan uppe i katedern, det blir så ljust omkring henne, men det skulle vara ljus, äfven om solen gömt sig.

Leende och vänlig, med den kvinnligaste stämma språkar hon med de unga om hushållsbestyr. De meddela sina erfarenheter, hon

sina råd, man har ännu intet intryck af skola, fastän lärarinnan sitter på katedern och eleverna vid sina fack.

En annan morgon föreläser hon öfver kvinnans och barnets speciella hälsolära. Föredraget är klart, enkelt och praktiskt. Det grannliga ämnet behandlas fint. Personligheten står bakom, ty från erfarenheten lika mycket som från studier har föreläderskan hämtat sitt stoff. Erfarenheterna äro icke endast vunna inom hennes egen lilla värld. Det sätt, på hvilket fru Alström behandlar sina ämnen, och än mer hennes exempel af en duglig husmor, af en tällig, uppoffrande kvinna och mor ha förskaffat henne förtroenden, hvilka satt henne i tillfälle att lära känna och hjälpa mången allmogekvinna, mången lidande fiskarhustru ute på skären. Också känner hon sina flickors vanor, arbeten och lidanden och tager detta med i beräkningen. Det blir därför till dem hon talar, de känna, hur nära hon står dem, och lyssna andaktsfullt till afslöjanden af naturens stora hemlighet.

Folkhögskolorna ha bland annat också gjort till sin uppgift att göra väggen mellan salen och köket låg.

I de Sveriges, Norges och Danmarks folkhögskolor vi känna till är förhållandet mellan husbönder och tjänare mycket godt. Under arbetet stannar tjänarinnan naturligtvis på sitt område, men vid högtidsstunderna och då tjänsten är slut, är hon sin matmoders gäst och äter vid hennes bord. Mycket ofta, isynnerhet är detta händelsen på Grebbestad, stannar husmodern uppe i hemmet och låter tjänarinnan deltaga i folkhögskolans fester och möten eller lyssna till ett och annat lärorikt föredrag.

»Följden af detta?» frågar ni.

Fruarna på våra folkhögskolor ha i allmänhet erfarenhet af förträffliga tjänarinnor, och platserna där äro så eftersökta, att om en går undan, står genast en lika duglig redo att fylla hennes plats. Besynnerligt nog för utomstående ske ombyten ganska ofta, men orsakerna äro, att flickorna själfva anse en tjänst i föreståndarens hus som ett profår för lifvets arbete, och att matmodern ej i tjänarinnan ser en varelse, som är till för hennes hems skull, utan en, hvilken hon är skyldig att utveckla och föra framåt. Och så gå från hemmen i folkhögskolan och från hennes lärosalar årligen omkring ett par hundratal kvinnor åter till de låga hemmen, de hårda verksamhetsområdena, och hvarhelst de komma, borde stugan bli ljusare och luften renare.

Men i Bohuslän är marken på många ställen ännu obruten, där resa sig klippor af fördomar äfven mot det kärleksfullaste och mest praktiska arbete. De nedärfda sedvänjorna väga så tungt i hemmens vägskålar, att det alltid blir tvifvel om hvilket som skall segra, det gamla, uttjänta, eller det nya, friska. Men om endast den unga kvinnan så tillämpar de lärdomar hon i folkhögskolan inhämtat, att hon som hustru och moder sköter sitt hem, sig själf och sitt barn en härsman bättre än föregående släkten gjort, ha vi rätt att hoppas på framtiden, och långt in i framtiden får fru Alström se för att skönja frukterna af sitt arbete.

Amanda Leffler.

Serenad.

*Ungmö'n sofoer. Ljusa drömmar
huldt besmycka hennes ro.
Månen silfvertrådar sömmar
i den skönas atlassko.*

*Öfoer gatans nötta stenar
sällas körsbärsblommens skatt
från de rika trädens grenar
i balsamisk juninatt.*

*Smeksam vind på rutan klappar
med en hand, oändligt mjuk,
gränslös rymd en stjärna tappar
då och då från prickig duk.*

*Plötsligt under slummern stilla
flickan sång i drömmen hör:
invid löfomhågnad villa
klingar veckt en dubbelkör.*

*Drömmens fina bindlar brista.
Serenadens melodi
vågar sig med väljud lista
in i hennes fantasi.*

*Slummerdrucken än hon skjuter
undan sängens tyllgardin,
sångarskearans hyllning njuter
som ett ljust, förtrolladt vin.*

*»Undrar just, om det går för sig
att vid fönstret stå en stund?...
Bara mamma inte rör sig,
vaknar ur sin lätta blund!...»*

*Nej, stig upp ur bädden, flicka,
i din kyska skönhetskrud,
låt ditt tjusta öra dricka
serenadens älskogsljud!*

*Lyss till rytmens mjuka vågor,
göm dess språk i hjärtat väl!
Det har soar på alla frågor,
som bestorma ömt din själ.*

*Där bo vemod, aning, längtan
i tenorens melodi,
där finns väckta känslors trängtan,
där finns doft och poesi!*

*Lyssna, lyssna, väsen, unga!
Gammal blir ock du en gång.
Då kanhända andra sjunga
för din dotter samma sång...*

*Då skall hon, halft barn, halft kvinna,
stå som du med kind i brand.
Dig ett eko blott skall hinna,
svagt som från ett fjärran land.*

Ernst Högman.

Den moderna kvinnodräkten

— ett hinder för självständighet.

Föredrag hållet å Dräkthereformföreningens sammanträde den 20 dennes

af fru *Maria Bolln.*

Det är väl icke ett misstag, när jag påstår, att det på senare tider talats och skrivits så mycket om olämpligheten af nu brukliga kvinnodräkt, att det i vårt land knappast finns någon bildad kvinna, som ej känner att denna sak afhandlats; kanske är det t. o. m. så, att här i hufvudstaden ordats så ymnigt om reformerande af kvinnans dräkt, att det finns folk, som ej ville höra mer därom; men såsom medlem af Dräkthereformföreningen och under känsla af att ännu ej så mycket sagts, att tillräcklig verkan förmärkts, vill jag dock ej underlåta att här framställa några exempel på och bevis för, huru vår moderna kvinnodräkt är till hinder för vår självständighet.

Det finns ett oskönt plagg, som låtit mycket tala om sig, och som af kvinnor i allmänhet brukas — nu har det hittat vägen äfven till allmogens kvinnor, åtminstone i min hemtrakt Dalarna, där man förr lefde i ljuf okunnighet om att det fanns till — jag menar snörlifvet. Dessa ohälsosamma plagg lära nu till och med begagnas af barn från och med 2 år, märk väl 2 år. Att sådana lif tillverkas för små barn äger jag här bevis för: en firma bjuder bland annat på snörlif af grått tageltyg för barn från 2—5 år. Man är dock så öm om det lilla barnet att i detta snörlif ej sätta vare sig planchett eller ben; men uppnår barnet en ålder af 8—14 år, då bjuds det på att snöras in i ett lif med fiskben. Planchetten har ej ännu kommit, men det avancerar nog också snart dit. Kanhända är någon så oskuldsfull att invända, att den omtalade firman ej får sälja några sådana lif — jag tror fullt och fast, att den säljer många, eljes hade den ej gjort sig besvär med att i sin priskurant särskildt införa den infernaliska rubriken »barnsnörlif». Att det finns många barn som bruka snörlif, är fullkomligt sant; jag har det ur första hand af en lärarinna, som omtalade bland annat, att innevarande vårtermin en 10-åring i en af våra flickskolor blef af skolans läkare beröfvad sitt snörlif — det vill säga, läkaren befallde henne att för besiktningen taga af sig snörlifvet och sände sedan en hälsning till flickans mor med önskan, att hon måtte ge sin dotter ett annat lif.

Att det är omöjligt att utvecklas till självständighet, om man har ett hårdt ådraget lif dagligen på sig, påstår jag bestämdt. Förutom den slapphet som uppstår i bröstorgans muskler och hvarom så mycket skrivits och talats af läkare och andra, är det ju obestriddigt att, iklädd ett sådant harnesk, man ej kan röra sig fritt; och kan den som beröfvat sig förmågan att röra sig fritt, tänkas vara fullt självständig? Nej, hon är tvärtom i hög grad beroende. En person med snörlif kan t. ex. ej utan svårighet bocka sig ner efter en sak, som fallit på golvet; hur många gånger har jag ej hört mina snörlifsbepansrade väninnor säga: »ack, hjälp mig — jag kan ej taga upp det där, ty då går min planchett af»; eller: »snälla du, snör mitt skoband, jag kan ej för mitt snörlif.» I en slöjdskola, där jag varit, gick på samma timmar som jag en flicka, hvilken var ytterst ifrig och

äfven skicklig, men det gick ej så fort för henne som för oss andra, ty hon förmådde ej arbeta så ogeneradt, utan blef fort trött. En dag stod jag kvar, sedan de andra gått, och fick då se läraren taga itu med att hyfla på hennes arbete; jag frågade, hvarför han var så hjälpsam. »Jo,» svarade han, »den staccars människan har ju snörlif på sig, så att hon orkar ej röra på armarne så mycket och får nog ej detta stora arbete färdigt, utan att bli trött vid hela slöjden, såvida jag ej hjälper henne.» Jag undrade just hvad hon själf skulle ha tänkt, om hon sett och hört läraren — jag tyckte han hade rätt, men fick en beklämmande känsla af, att vi fruntimmer äro allt bra ynkliga och långt ifrån självständiga.

Man skulle kunna föreställa sig, att vid gymnastik snörlifven vore alldeles omöjliga att bruka, då fri rörelse med sammansnöorda andningsorgan tydligtvis borde höra till det otänkbara; jag har dock af samma lärarinna, som förut nämndes, hört berättas om, att det förekommer här i skolorna att flickor gymnasticera iklädda snörlif, emedan deras mödrar förbjudit att lifven tagas af.

En finska, som varit med på kvinnokongressen i Chicago, blef tillfrågad om det brukades mycket snörlif bland de amerikanska damerna. Nej, svarade hon, de äro för mycket intelligenta för att bruka sådana tortyrredskap. — De äro nog ock därtill för mycket rädda om sin självständighet, skulle jag vilja tillägga.

Nu ber jag åhörarne följa mig till ett af våra eleganta kappmagasin; där finnas utmärkt vackra prof på kappsömmerskors skicklighet och smak, och jag är viss om, att alla dessa moderna och smakfulla kappor skola ej litet bidra till att öka de behagliga stockholm-skornas rykte om att kläda sig väl. Men där finns också en sorts kappa — det är möjligt att den är vacker, fastän jag ej tycker det — den kallas »dolma», och jag ville gärna skicka alla sådana kappor till ett ställe, därifrån de aldrig mer kunde komma tillbaka. Om man sätter på sig en dolma, så har man gjort sig i många fall fullkomligt oförmögen att hjälpa sig själf: man kan ej lyfta upp eller sträcka ut sina armar, de äro likasom fastbundna; gå fort eller springa kan man ej heller, ty därtill fordras, som man vet, att röra på armarne likaväl som på benen; om hatten blåser af eller far på sidan, får man lämna den åt sitt öde, ty så högt som upp mot hufvudet kan man ej höja sin arm. Händer det så illa, att man råkar vara i vägen, då en sådan där gladlynt, landligt frisk kossa slipper lös på Stockholms gator, som det ju hände för ej så långesen vid Södra uppfartsvägen, då blir det ingen annan råd än att rädsla sig i armarne på första manliga individ, som finns till hands.

Så komma vi till ett tredje kvinnligt plågoris, den släpande kjolen; ingen kan väl neka, att den är till hinder i trappor, i dörrar, att icke tala om i dansen och på gatan. Skall man med nu brukliga längd på kjolen uppför en trappa bära en sak, som man behöfver hålla i med båda händerna, så stupar man ovillkorligen på näsan; skall man gå genom en dörr, så händer det att släpet fastnar i dörren, och i häpenheten kan man tappa det man har i händerna — ponera, att det är en bricka med diverse glas och porslin — nog blir man då glad till mods alltid. Huru hindringsam och besvärlig den långa kjolen är i sällskapslivet, har nog något hvar af oss erfärit, då vi fått den sondertrampad och känt

oss som ganska olyckliga kulturens offer. Jag vill knappast tänka på huru vi med densamma draga hem gatusmuts i våra rum — huru denna, torkad, blir till dam, innehållande alla möjliga bakterier, som vi kanske få i oss och bli sjuka af samt då åtminstone för en tid oförmögna till arbete.

På tal om långa kjolar yttrade en intelligent amerikanska: jag skulle aldrig komma »trough my work», om jag ej brukade så korta kjolar, som jag gör. En verksam kvinna blir förstämnd och ledsen, då hon oupphörligt hindras i sina göromål genom att lyfta på och akta sin långa klädning; hon tröttnar förr, än om detta hinder ej funnes, och hon blir förr i behof af andras hjälp — med ett ord, hon blir i mer eller mindre grad osjälfständig!

(Slut i nästa nr.)

Engelskorna och politiken.

Sista gången jag var i England, det vill säga i juli 1893, infördes jag i en helt annan krets än den, där jag under föregående år vistats. De nya vännerna valdes ej, de kommo i min väg genom den verksamhet, som äfven utrikes sysselsätter tid och tankar, de epileptiskas bästa.

Genom föredrag såväl i större som mindre kretsar, till och med inför ett auditorium af flere tusen personer i en offentlig lokal, hade mina stråfvanden för de epileptiska i Sverige blifvit kända, och uppmaningarna att det borde göras något i England för dem funno anklag hos mera än en varmhjärtad kvinna och vetenskapsman. Ett litet hem här och ett där talades om, och en komité hade redan för flere år sedan bildats, men någon större handlingskraft hade den ej lagt i dagen. Nu bjöds jag hit och dit för att i lugn kunna samtala om den viktiga frågan och däribland äfven till Hampstead, en af Londons största och viktigaste förposter, en lifskraftig, rik och angenäm plats, ej så modern och exclusiv, som några andra förstäder, men af mycket stor politisk vikt.

Hvarje bildad kvinna vet ju, att England delas i tvänne stora politiska partier, Whigs och Tories. Dessa hafva några underafdelningar, men de äro af en underordnad betydelse mot dessa tvänne, i hvilka alla människor äro intresserade. För oss svenskor är det ovanligt att alla människor, höga som låga, män och kvinnor samt halfvuxna barn hafva en bestämd politisk tro — nästan aldrig läsa andra än sitt partis tidningar och under vissa tider på året tala politik, så fort de äro tillsammans. På ett besök hos en framstående medlem af öfverhuset frågade mig hofmästaren, en gammal trotjänare: »har ni samma åsikter som min husbonde?» Det politiseras icke minst vid tjänarnes måltider, de där i stora familjer försiggå med en hos oss ökad etikett och högtidighet. Jag stod mig slätt med svaret.

För det mesta var jag med Whigs, dem fann jag mera fanatiska än Tories. De förras program är Home rule och »Women's franchise Bill» d. v. s. Irlands själfstyrelse och kvinnans rösträtt. I Hampstead är valkampen alltid skarp, ty partierna äro något så när jämna i sina röster. Damerna arbeta länge före valen med beundransvärd energi. De skriva bref till alla möjliga personer, framhållande kandidaternas förtjänster. Man samlas under de flesta af dagens timmar på en lokal, hyrd för ändamålet, och ger sig knappt tid till att äta.

Det är lugnt att vara gammal, ty man kan få lof att se på, huru de unga kämpa hvar och en för sina åsikter, och det är ej orätt att vara neutral — efter 60 år; men nog tyckes det, som om tjugonde seklets kvinnor skulle få bra mycket att göra offentligen och hemmen sköta sig så godt de kunna. Måhända blir det endast de ogifta, hvilka åtaga sig allmänna värf — eller de ovanligt begåfvade; så är det åtminstone nu i England, ty utom några framstående gifta talarinnor äro de flesta politici bland damerna ogifta.

Jag var en afton närvarande vid ett literärt möte, dess kandidat var ny, höll sitt »maiden speech», men var hvarken född vältalare eller naturligen begåfvad med någon klar röst. Så mycket ståtligare uppträdde en ung lagkarl, intim vän till lord

Roseberry, Alexander Haldane — samt tvänne damer, lady Aberdeen och Mrs Maitland.

Haldanes tal var magnifikt, man nästan skändes öfver att vara annat än Gladstonian, men så kommo damerna, och de voro dräpande i sin satir och rörande i sin sympati med systerlandet Irland. Mrs Maitland slutade med de orden: »Jag grämer mig öfver att vara engelska samt sörjer öfver att ej vara född irländska — och vet ni hvarför? Jo, jag ville långt hellre varda räknad bland de förtrycktas än förtryckarnes skara.» Det trodde jag aldrig, att jag skulle få höra från engelska läppar.

Olyckligtvis kom jag sedan till en toryfamilj, och min nyvunna, glada öfvertygelse om Gladstones vishet och rättvisa försvann vid ett af deras möten som snö i solen. Här uppträdde endast allvarliga män, och man kunde nästan ej återhålla tårarna, då dessa skildrade följderna för Irland och England af Home Rule Billens antagande, ty hela nord-östra Irland, där prolestanterna hafva sina starkaste intressen, ropar högt ve öfver Whigs.

Det blef så ängsligt, denna kamp i ens inre, att jag afsade mig alla politiska möten; samtalen i hemmen voro nog för mig.

Ehuru starka åsikterna kunna vara och huru skarpt de än uppträda mot hvarandra offentligt, är det blott rättvist erkänna, att man ej i familje- och umgängeslivet märker någon fiendlighet mellan olika politiskt tänkande.

Ett undantag gjorde jag likväl, då vi blefvo inbjudna till a garden party hos en framstående målare, hvars villa i Hampstead, med dess stora atelier och förtjusande park, är något i sitt slag allenastående.

Massor af människor strömmade ut och in, namnet upprepades vid dörren, man såg knappt värd och värdinna, man är så ogenerad vid dessa informella trädgårdsbjudningar, går ensam eller i sällskap, tittar på allt och alla, utan att anses indiskret — och nog har man att se på. Sådana skönheter och i sådan mängd får man ej se i något annat land — men ej heller sådana toaletter. Att många äro särdeles »chic», andra enkla men smakfulla, det bestrides ej — men skulle jag beskrifva hvad jag såg i sammansättningen af färger och snitt, skulle ingen tro mig — och så tycker jag för mycket om engelskorna, känner dem för väl som ädla och utmärkta människor, att vilja framlocka läsarens löje — men så voro vi och bland artister och Women's franchise Bills anhängare.

Tror någon man slapp politiken? Nej, efter förfrågningarna och musiken anmäldes »The Earl and Comtesse of Aberdeen». Nu blef det rörelse i lägret, och det tillkännagafs att »Her Ladyship» skulle tala. — Från dörren i den ståtliga salongen, så att hon kunde höras såväl på yttre verandan som i trädgården och de inre rummen, öppnade hon sitt tal med några enkla ord. — Aldrig hade jag tilltrött en engelska sådan sprittande liflighet, sådan blixtrande kvickhet. Jag är viss om, att hvilken herre som uppträdde efter henne hade dragit det kortaste strået i bevisningen af billigheten att låta kvinnan i *allt* få samma politiska och sociala rättigheter som mannen.

Många af högaristokratien börja nu uppträda som talarinnor och taga en framstående plats inom samhällslifvet genom sina talanger och reformatoriska sträfvanen — men jag tror, att lady Aberdeen är den mest kända och uppskattade. Hon äger äfven den stora förmånen af en makes stöd och hjälp, ty lord Aberdeen stod som den uppmärksamaste af hennes åhörare, nästan orolig att förlora ett ord af hennes tal, vid hvars slut han hade lofvat att äfven uppträda. Han steg också fram och sade: »Mina damer och få herrar! Efter det tal som här blifvit hållet tror jag i ärenense med mig om, att den fråga som ligger oss alla om hjärtat aldrig kunnat bättre tydliggöras, och jag finner allt ordande af mig öfverflödigt, hvarför jag ber att få instämma i allt hvad lady Aberdeen har sagt.»

Kan man vara artigare som politicus och man?

E. R-y.

Glömmen ej Iduns skolofskoloni!

De minsta bidrag mottagas tacksamt. Vid försändelsen bör tydligt angifvas, att densamma är afsedd för »Iduns skolofskoloni». Alla inflytande medel redovisas i Idun.

Viviers & C:o.

För Idun af Ina Stockenstränd.

Hon är förtjusande, lilla fru Viviers, där hon trippar fram på rue de Rivolis asfalt, klädd i blå, blommig klädning och jaquette i samma mönster som dem Watteaus vackra damer bära; det är en smakfull dräkt, som ej kostat många francs. Hatten är en liten näpen löjlighet, bestående af en handsbredd broderad tyll, några handöglor och en nickande kolibri af guldpärlor. Håret är uppstruket à la Pompadour med en liten friserad lock vid hvardera tinningen. I handen bär hon en korg af fådad halm i form af en arbetsväska, ett blekgult sidenband tjänstgör som grepe. Den ser elegant ut, och ingen anar hvartill den användes. Vid en af de stora juvelerarebutikerna stannar lilla frun och betraktar de vackra smyckena, som äro utställda i fönstret. Ett par örhängen med rosafärgade granater — sådana där stora, underbara stenar, som påträffas i grufvorna på Ceylon, och se ut som förstenede rosenknoppar — behagar henne isynnerhet. Det var så länge sedan hon ägde några dyrbara smycken att pryda sig med; hon bar numera ständigt samma stenkolsörhängen och samma enkla gagatbrosch. Men om George fick sälja patentet på sin nya maskin, då skulle hon be honom köpa de där örhängena — han skulle få lära känna, hvilken liten fåfång hustru han fått. Hon kastade ännu en beundrande blick på de förstenede rosenknopparne, och så gick hon vidare. I Duvals butik, där stora världen köper sina eleganta papeterier och beställer sina vapen- och monogramprydda brefpapper, inträdde hon och lämnade ett paket med brefpapper och kuverter, alla försedda med handmålade monogram.

»Vi ha en större beställning från prinsessan af Sagan,» sade monsieur Duval, »hennes vapen och liljorna kring monogrammet som vanligt. Och så är det två dussin korrespondenskort för en amerikansk petroleumfröken. Hon vill ha amerikanska örnen och stjärnbanneret ofvanför sitt monogram, men olika teckning på hvarje kort. Kan fru Viviers äta sig det?»

Det kunde hon visst det. Så roligt att slippa rita samma mönster om och om igen. En örn och ett baner — — det skulle nog kunna göras någonting utaf.

Med glädjestrålände ögon emottog hon betalningen för det lämnade arbetet. Hon kände sig så stolt och lycklig, då hon tryckte dessa pengar i sin hand, pengar som hon själf förtjänat — hennes bidrag till hushållskassan, eller som hennes man sade: bolagskapitalets förökande. Hon var hans kompanjon så väl som hans hustru. Han lät henne blicka in i sina affärer, och han rådgjorde med »yngste bolagsmannen» om allting. Det gjorde, att hon kunde deltaga uti hans bekymmer, och att hon förstod honom bättre, än om han endast resonnerat med henne om hemmet, deras vänner, nöjen och andra angenäma ting.

På hemvägen köpte hon en hvit och läcker kyckling, ett saladshufvud och några sockerrötter. Allt detta gömdes i den lilla arbetskorgen, tillika med en strut dadlar. Dadlar voro Georges förtjusning och den billigaste efterrätt hon kunde bestå honom.

Hemkommen, började lilla fru Jeanne laga middagen i ett kök, stort som ett dockskåp och försedt med den minsta spis i världen. Dess öfriga ståt bestod af en hylla med kökskär, ett miniaturbord och en pall; för öfrigt

pyddes det af ett fönster, hvars form var en geometrisk gåta. Utanför detta sneda fönster stod en hylla med blommande reseda, myrten och fuchsior; omkring fönsterkarmen klängde en viranka, hakande sig fast här och där med sina klängen. Denna friska blomstergrupp gaf färg och skönhet åt det lilla köket. Någonting verkligt fult förekommer aldrig i ett parisiskt hem. Kan man icke skaffa bort det som stöter ögat, så döljer man det med en tafra, en bit tapiseri, några blommor eller en knippa torkadt gräs.

Jeanne var aldrig så lycklig, som då hon sysslade i sitt kök. Hon sjöng och trallade för sig själf, uttänkte nya anrättningar och gjorde de djärfvaste försök att omskapa gårdagens kvarlevor till en ny och epokgörande rätt, hvars ursprungliga natur ingen George i världen skulle kunna igenkänna. Då hon slutat anordningarna för middagen, gick hon in i salongen för att vänta på mannen. De hade verkligen en salong, herrskapet Viviers, hvilka tillika med sängkammaren utgjorde hela deras våning. Det hade kostat dem många ansträngningar och umbäranden för att kunna bestå sig lyxen af en salong, men utan den skulle de som äkta parisare ej ansett sig äga ett hem. Denna salong användes till allt möjligt utom att emottaga gäster uti. Ingeniören använde den till skrifferum, frun till atelier, och dessemellan förvandlades den till matsal. Den var nätt och hemtreflig med låga stolar framför eldstaden och små förtjusande rococo-skåp i hörnen. Bland prydnaderna fanns en antik spegel med ett glas som en grumlig källa, ett par små solvarma landskapsbitar, några underbara tapisserier och så *les bibelots*, dessa små tjusande lapprisaker, som ge en sådan konstnärlig prägel åt äfven den enklaste parisersalong. Hvarje sak i detta rum hade sitt särskilda namn, sin historia och sina minnen — skåpet som stod mellan fönstren, och som Jeanne använde till linneskänk, kallades *la Valliere*, emedan denna skönhets porträtt var måladt på framsidan, den spruckna vasen, som stod därofvån på med ett par syrenkvistar uti, kallades *grand-père*, emedan den tillhört Jeannes farfar, och ett litet gulnadt elfenbensskriv, i hvilket George före sitt giftermål brukade gömma Jeannes små bref, hade fått namnet »kärlekens herbarium».

Då Jeanne dukat till middagen, slog hon sig ned vid sitt arbetsbord och började rita. Hon fick lof att ta' vara på hvarje minut, ty hushållet tog mycken tid och George var så noga med sina kläder — — och så ville hon själf vara nätt och fin. Men hon älskade arbetet. Det var hennes beredvillighet att dra strå till stacken, som gjort det möjligt för henne och George att gifta sig. Hon var dotter till en pensionerad officer, änkning och klubbhabitué. Då hon lärde känna ingeniör Viviers, var hon en ung, bortskämd flicka, utan tanke på lifvets allvar. Men så snart hon började att hålla utaf George, blefvo hans åsikter äfven hennes. Hennes förra sysslolösa lif föreföll henne innehållslöst och sällskapslifvets eviga enahanda tråkigt. Hennes far och alla hennes vänner sade henne, att om hon gifte sig med ingeniör Viviers, skulle hon få gå klädd i fula klädningar hela sitt lif igenom, få laga sin mat själf och aldrig gå på bal. Men det afskräckte henne icke, hon visste, att om man har en smula smak, behöfver man aldrig begagna fula klädningar, och att laga mat hade hon ingenting emot, eftersom George skulle äta den.

Innan Jeanne hunnit öfvertala sin far till att ge sitt samtycke till hennes giftermål, dog

den gamle af ett slaganfall. Han hade icke sörjt för någon hemgift åt sin dotter, och det visade sig nu, att de lefvat betydligt öfver sina tillgångar. Fordringsägare döko upp från när och fjerran. Jeanne ägde ingenting annat än ett elegant bo och så några dyrbara smycken efter sin mor, allt detta såldes nu i största hast och skulderna betalades.

Då allt var undanstökadt, sade hon till George: »Nu måste jag börja arbeta.» Hon hvarken grät eller beklagade sig, hon endast undrade hvad en sådan liten onyttig varelse som hon kunde duga till.

George tog hennes hand i sin och frågade, om hon på fullt allvar var villig att lefva indraget, arbeta och försaka — om hon blef hans bustru, måste hon finna sig i allt detta. Han ville icke öfvertala henne, hon måste själf af fri vilja välja — — — men betänk, endast två, små rum.

»Låt mig få de två, små rummen,» sade Jeanne rodnande och lycklig.

Jeanne vänners förutspådde henne alla upp-tänkliga olyckor med anledning af hennes obetänksamma giftermål, gäfvon henne råd, omöjliga att följa, och vände henne sedan ryggen, för hvilket sistnämnda hon var dem uppriktigt tacksam.

Ensam med sin George, började Jeanne att ordna deras lilla bo. Från sitt forna hem förde hon med sig några småsaker — kärta minnen, som hon af pietet ej velat sälja, och ett och annat som varit för mycket defekt för att finna köpare. Allt kom till nytta. George snickrade, polerade och lagade, och Jeanne sydde, draperade och ordnade. Hennes vackraste balklädningar förvandlades till gardiner, en persisk nattrock användes till att klä öfver en puff, som gjorde effekt i salongen, och några trasiga vapen ur hennes fars vapensamling lagades och hängdes upp öfver cheminén.

Då allt var färdigt, blefvo de helt förtjusta öfver sitt verk. Och så stiftades Viviers & Co. M. Viviers själf förtjänade ej mer än omkring tretusen francs om året, så att kompanjonen fick lof att bidraga på något sätt. Slutligen lyckades hon att få monogramritning för Duvals butik.

Och medan hon sammantvinnade de anglosaxiska bokstäfverna i virrvarr af streck, snirkelar och rankor, tänkte hon på, hur det skulle bli, då bébé kom. Bébé skulle få ett litet hörn af salongen till sin lekplats, och *mama* skulle arbeta så flitigt, att det räckte till åt små jackor, koltar och skor åt bébé.

Middagen stod varm och doftande på bordet, då ingenjören inträdde. Efter att ha gett Jeanne en kyss på kinden slog han sig ned och lyfte på locket till en af karottterna.

»Kyckling, jo jag tackar,» utropade han.

»Bolaget har festmiddag för samtliga deltagarne, med anledning af att inkomsterna ökats med tjugu francs,» tillkännagaf Jeanne högtidligt.

»Tjugu francs! Jo, du kommer nog att täfva med Rothschildarne i rappet, du. Kan-ske jag, utan att bli anklagad för att slösa med bolagets medel, vågar visa hvad jag har i fickan,» och George tog fram två läckra, guldgula apelsiner.

Jeanne gaf till ett litet rop af förtjusning. »Och jag som så ståndaktigt vände père André ryggen, då han ville fresta mig att köpa apelsiner i stället för dadlar!»

»Dygden blir alltid belönad, som du ser,» sade George och smekte hustruns hand, då hon räckte honom saladskålen.

»Låt bli George, vi äro inte i Arkadien nu!»

»Arkadien» var en fönstersmyg i salongen, hvarifrån man såg, förutom ett obegränsadt antal skorstenar, rökhattar och vindflöjlar efter både antika och moderna mönster, en fläck af Paris' blåa, härliga himmel.

Medan Jeanne dukade af, berättade George, att en engelsk fabriksidkare yttrat sig mycket fördelaktigt om den nya maskin, som George höll på att konstruera. »Jag tror nästan han kommer att köpa patentet, Jeanne. Då skall vi hyra oss en våning i Monceautrakten — — — tre, fyra rum, du. Och så skall vi ha en tjänstflicka, och du skall få nya, vackra klädningar — — —»

»Och ett par små örhängen med röda stenar!»

»De vackraste stenar i världen, älsklingen min!»

Jeanne tänkte på bébé, och med hufvudet mot Georges axel hviskade hon: »Jag tror inte jag bryr mig om örhängena — — — bara jag får en tjänstflicka, en stor, stark normandiska, som råar med att bära bébé ute i park Monceau.»

De voro djupt inne i »Arkadien» nu. Det började skymma på, och tryckta tätt intill hvarandra sågo de, hur stjärnorna trädde fram ur dunklet, en efter annan. Bullret från den stora staden där nere steg svagt och dämpadt, liksom brusdet af en aflägsen fors, upp till dem. Som ett par fåglar tittade de ut från kanten af sitt undagömda rede, drogo sig tillbaka, kvittrade ett god natt och somnade.

Handarbetets Vänners vårutställning

har under denna vecka pågått i föreningens kända lokal vid Brunkebergs torg och varit ett nytt lysande bevis på hennes outtröttliga och framgångsrika sträfvan till vår textila slöjds höjande och förädling. Det är ej längre sedan än i början af detta år, föreningen senast hade anordnat en utställning: det var af kronprinsessans dyrbara samling af österländska väfnader. Vi framhöllo då, hur dessa rika orientalska motivskatter borde kunna ge vackra uppslag för vår inhemska slöjd. På den nu pågående utställningen föreligga också flere stilfulla väfnader och broderier, utarbetade på motiv från kronprinsessans samling. En bättre illustration till den vakethet, med hvilken Handarbetets Vänners arbeta, kan man ej gärna begära.

En dominerande uppmärksamhet ådraga sig de praktfulla, här hemma icke förr utställda stolar, som beställts för Chicagoutställningen, och hvilkas arkitektur hämtats från de s. k. Melläkersstolarne på Drottningholm. De äro klädda med gobelinväfnader af *Karna Nilsson*, hvilken allt fortfarande håfvar sin plats som Handarbetets Vänners skickligaste och fantasirikaste väfverska. De äro ock så glänsande, men på samma gång harmoniskt behärskade i färg- och mönsterbehandling, att de fullt upp tåla en jämförelse med de yppersta franska väfnader af samma slag.

Bland de många charmanta gobelinerna märkes vidare en bänkgångs väfnad, beställd af kronprinsessan Victoria och afsedd för en vestibul i föräldrahemmet i Karlsruhe.

Af de talrika, smakfulla nyheterna från broderiets område fäste vi oss särskildt vid några dynor och dukar, för hvilkas mönster upptagits svenska naturmotiv; en liten kudde med stiliserade mistelgrenar och en annan större med aklejoj t. ex. voro högst tilltalande, ej minst såsom framgångsrika försök att skapa en modern nationell stil.

Af fröknarna *Widbäck* och *Wästberg* har komponerats en praktfull altarklädnad till Östermalms kyrka. Denna är en s. k. sorgklädnad, afsedd att

användas på långfredagen och vid begrafningar, och dessa ha alltid förut hållits i enbart silfverbroderi på svart botten. Som en vacker nyhet har nu här för första gången tillämpats att låta litet färg — några gröna bladmotiv — ingå i silfret, och bryter detta högst upplifvande och angenämt mot det något dystra i den vanliga stilen, utan att på något vis neddraga dess allvar.

Ett synnerligen lifligt intresse har kommit den ståtliga utställningen till del från vår dampubliks sida, och konungen aflade på måndagen ett besök, hvarvid han uttryckte sin beundran för de vackra resultat, som alltjämt känneteckna den lifaktiga föreningsens arbete.

Morsgrisar.

»Mamma's gosse» har tidigt fått klart för sig, att sorg, hvars vanliga yttring ju är tårar, mest af allt stämmer till medlidande och medgörlighet. Där icke »söta mamma, får jag det eller det . . .» vill hjälpa, tager han till tårarne dels som ett läskande palliativ för den sårade känslan, dels och framför allt som ett bepröfvadt öfvertalningsmedel. Trött och förtretad, ger mamma till sist sin lille skrikhals det begärda, måhända med ett hastigt uttalande: »nä ja, i Herrans namn, bara du är tyst!» Och se! Med en från otröstlig förtviflan till lugn belåtenhet så tvärt skedd öfvergång, att man måste misstänka ärligheten i detta sorgutbrott, jämnar han ut rynkorna i ansiktet, moltiger och mumsar i sig den stora apelsinen, som egentligen skulle gömts till pappa kommit hem. Då han ser, att mammas fasthet i regel aldrig håller stånd mot hans tårefloder, blir han inom kort en riktig liten gråtvirtuos, som när som helst har sitt instrument redo att spela. Han är för sina år en liten inpiskad hycklare, som kombinerar sin lilla talang med allehanda själfviska beräkningar, och det händer äfven, att han insupit första idén härtill af »ex-emptet ofvanifrån». Se här en dialog mellan två sjuåringar:

»Ack en så'n vacker röd klädning du har, Mia!»

»Jaa du — hvarför har inte du en så'n också?»

»Mamma säger alltid, att vi inte ha råd.»

»Äh, du ska' bara gråta riktigt — det gör alltid mamma och stora syster, när di vill ha en ny hatt af pappa.»

Här ha vi det där angenäma species af en bortsämd barnunge, som skriker sig till allt, och så väl felet som botemedlet torde med det sagda vara något så när angifvet.

»Lipsillarna» äro ett med den förra kategorien befryndadt släkte, ehuru de rikta in sin kraft på mera ideala syften, om nu detta uttryck tillåtes. De gråta för den minsta rispa i fingret, för litet knip i magen eller för att — katten ser på dem. De finna en riktig vållust i att gråta och hvarför? Jo, när en sådan där liten ängel får en sticka under nageln, skynda både mamma, moster och troligtvis framför allt mormor till och utbrista, jämmerligt deltagande: »stackars, stackars lilla pyret — äh, hvad det ska' göra ondt — ja, ja, lilla söta vännen, det gjorde så ondt, så ondt . . .» och ungen sätter under högtrycket af all denna lidelsefulla medkänsla till hals, som om minst hela armen amputerats. Han känner sig som martyr och formligen fråssar af att genom kaskader af tårar styra det allmänna deltagan-

